

Dr. MURAT YILDIRIM

**ULUSLARARASI
VERGİ HUKUKU'NDA
TAHKİM**



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xix
§ 1.GİRİŞ.....	1
I. KAVRAM VE TERİM.....	1
1. Kavram	1
a. Tanım	1
b. Unsurlar	4
aa. Anlaşma	4
bb. Uyuşmazlık.....	5
cc. Hakem ya da Uluslararası Organizasyon.....	6
dd. Uyuşmazlığın Çözülmesi Usulü	6
2. Terim	7
II. TAHKİMİN YAKIN KAVRAMLARDAN AYIRTEDİLMESİ.....	9
1. Yargılamadan Ayırt Edilmesi	10
2. Görüşmeden Ayırt Edilmesi.....	11
3. Arabuluculuktan Ayırt Edilmesi	12
4. Dostça Girişimden Ayırt Edilmesi.....	14
5. Araştırma ve Soruşturmadan Ayırt Edilmesi.....	14
6. Uzlaştırmadan Ayırt Edilmesi.....	14
7. Bilirkişilikten Ayırt Edilmesi	15
III. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI VE PLAN.....	16

Birinci Bölüm
ULUSLARARASI VERGİ TAHKİMİNİN
TARİHSEL VE NEDENSEL SÜRECİ

§ 2.TARİHSEL SÜREÇ.....	19
I. TAHKİMİN ULUSLARARASI HUKUKTA GELİŞİMİ	19
1. Uluslararası Kamu Hukuku.....	19
a. 1899 - 1907 Pasifik Sözleşmeleri.....	20
b. 1928 Milletler Cemiyeti Genel Senedi.....	21
c. 1958 Tahkim Usulü Hakkında BM Model Kuralları.....	21
d. 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi	21
2. Uluslararası Özel Hukuk.....	22
a. 1958 New York Sözleşmesi.....	22
b. 1961 Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi.....	22
c. 1965 ICSID (Washington) Sözleşmesi	22
II. TAHKİMİN ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNDA GELİŞİMİ.....	23
1. Uluslararası Örgütler.....	25
a. Milletler Cemiyeti Çalışmaları.....	25
b. Birleşmiş Milletler Çalışmaları.....	28
c. OEEC ve OECD Çalışmaları	30
d. ICC Çalışmaları.....	33
e. IFA Çalışmaları	34
2. Ulusüstü Bütünleşme: AB.....	35
III. TAHKİMİN TÜRK HUKUKUNDA GELİŞİMİ.....	37
§ 3. NEDENSEL SÜREÇ	41
I. ULUSLARARASI VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ ORTAYA ÇIKIŞI	41
1. Uluslararası Vergi Anlaşmaları	41
2. Uluslararası Vergi Anlaşmalarından Doğan Uyuşmazlıklar	44

II. ULUSLARARASI VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNDE KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜ	49
1. Karşılıklı Anlaşma Usulü	49
2. Karşılıklı Anlaşma Usulünden Kaynaklanan Sorunlar	54
a. Ulusal Hukuk Sistemleri Yönünden Sorunlar	54
b. Vergi Mükellefleri Yönünden Sorunlar.....	57
c. Devletler Yönünden Sorunlar.....	62
3. Karşılıklı Anlaşma Usulüne Alternatif: Uluslararası Vergi Tahkimi	63
a. Vergi Mükellefleri Yönünden Uluslararası Vergi Tahkimin Gerekçeleri	64
b. Devletler Yönünden Uluslararası Vergi Tahkiminin Gerekçeleri.....	67

İkinci Bölüm

ULUSLARARASI VERGİ TAHKİMİ MODELLERİNE TOPLU BAKIŞ

§4. TEORİDE VE UYGULAMADA TAHKİM MODELLERİ.....	71
I. TAHKİM TÜRLERİ	71
1. Tahkim Sürecinin Başlaması Yönünden: Zorunlu Tahkim-Zorunlu Olmayan Tahkim.....	71
2. Tahkim Organının Sürekliliği Yönünden: Ad-Hoc Tahkim-Kurumsal Tahkim	75
3. Hakem Kararının Etkisi Yönünden: Bağlayıcı Tahkim-Bağlayıcı Olmayan Tahkim	76
II. TEORİDE TAHKİM MODELLERİ.....	77
1. Tahkim Sürecinin Başlaması Yönünden	77
a. Zorunlu Olmayan Tahkim Modelleri	77
aa. Pierre Kerlan Önerisi.....	77
bb. Carl S. Shoup Önerisi	78

b. Zorunlu Tahkim Modelleri	79
aa. IFA Önerileri	79
bb. Lindencrona-Mattsson Önerisi.....	80
cc. ICC Önerisi.....	83
dd. Altman Önerisi	85
2. Hakem Kararının Etkisi Yönünden	87
a. Bağlayıcı Tahkim Modelleri	87
b. Bağlayıcı Olmayan Tahkim Modelleri	87
3. Tahkim Organının Sürekliliği Yönünden	87
a. Ad Hoc Tahkim Modelleri	87
b. Kurumsal Tahkim Modelleri	88
III. UYGULAMADA TAHKİM MODELLERİ	88
1. Tahkim Sürecinin Başlaması Yönünden	88
a. Zorunlu Olmayan Tahkim Uygulamaları.....	88
b. Zorunlu Tahkim Uygulamaları	94
aa. Çifte vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarında	94
bb. OECD Model Anlaşmasında	103
cc. Avrupa Birliği Tahkim Anlaşmasında.....	105
2. Hakem Kararının Etkisi Yönünden	107
a. Bağlayıcı Tahkim Uygulamaları	107
b. Bağlayıcı Olmayan Tahkim Uygulamaları.....	108
3. Tahkim Organının Sürekliliği Yönünden	109
a. Ad Hoc Tahkim Uygulamaları.....	109
b. Kurumsal Tahkim Uygulamaları	109

Üçüncü Bölüm
ULUSLARARASI VERGİ TAHKİMİNİN
TEMELLENDİRİLMESİ

§5. DEVLETİN YARGILAMA YETKİSİ DEVLET EGEMENLİĞİ AÇISINDAN SINIRLAR.....	111
I. DEVLET EGEMENLİĞİ	111
1. Devlet Egemenliğinin Sınırları	111
a. Kişisellik İlkesi.....	115
b. Ülkesellik İlkesi	116
2. Vergisel Egemenlik	116
II. DEVLETİN YARGILAMA YETKİSİNİN SINIRLARI	120
1. Uluslararası Hukuk Açısından	120
a. Devletin Yargılama Yetkisi.....	120
b. Devletlerin Yargı Bağımsızlığı	121
c. Devletlerin Egemen Eşitliği	121
2. Vergi Hukuku Açısından	122
§ 6. DEVLETİN YARGILAMA YETKİSİNİN DEVRİ: ANAYASA AÇISINDAN SINIRLAR.....	129
I. YARGILAMA YETKİSİNE İLİŞKİN ANAYASAL DÜZENDE TAHKİM: ANAYASA, m.6-9	129
1. Tahkim Kurulunun Bağımsız Mahkeme Olup Olmadığı Sorunu.....	130
2. Tahkim Kurumunun Anayasal Olup Olmadığı Sorunu	135
3. Uluslararası Vergi Tahkimi ve Anayasa Değişikliği Gereksinimi	143
II. VERGİLENDİRME YETKİSİNE İLİŞKİN ANAYASAL DÜZENDE TAHKİM	146
1. Verginin Yasallığı İlkesi Açısından	146
2. Vergide Eşitlik İlkesi Açısından	149

III. KİŞİ HAKLARINA İLİŞKİN ANAYASAL DÜZENDE	
TAHKİM	151
1. Genel: Tahkim Başvurusu ile Yargısal Başvuru Arası İlişki	
Açısından	151
2. Özel: Adil Yargılanma Hakkı Açısından: İHAS 6, Anayasa	
36, 37, 125	157
a. İHAS	159
b. Anayasa	162
aa. Tahkim Usulü ile Ulusal Yargılamanın Eşzamanlı	
Olarak Tercih Edilebilmesi	163
bb. Tahkim Usulü ya da Ulusal Yargılama Arasında	
Seçim Yapılması	164
cc. Rıza Olmadan Ulusal Yargı Yerlerine Müracaat	
Hakkının Ortadan Kalkması	167
dd. Hakem Kararı ile Ulusal Yargı Süreci Arasında	
Seçim Yapılabilmesi	168

Dördüncü Bölüm

ULUSLARARASI VERGİ TAHKİMİNİN HUKUKSAL DÜZENİ

§7. TAHKİMİN MADDİ VE ŞEKLİ KOŞULLARI	169
I. TAHKİMİN MADDİ KOŞULLARI	169
1. Uluslararası Vergi Uyuşmazlığının Varlığı	169
2. Karşılıklı Anlaşma Usulünün Tüketilmesi	173
3. Tahkim Başvurusunda Uzlaşılması	176
4. Tahkim İçin Vergi Mükellefinin Rızasının/Talebinin	
Bulunması	177
5. Ulusal Yargı Organlarıncaya Verilmiş Bir Kararın	
Bulunmaması	180
II. TAHKİMİN ŞEKLİ KOŞULLARI	181

1. Hakem Kurulunun Oluşturulması	181
a. Hakem Sayısı ve Başkanın Atanması.....	181
b. Hakem Atanmasında Süre Sınırlaması	189
c. Yedek Hakemlerin Belirlenmesi	190
2. Hakemlerin Değiştirilmesi.....	190
3. Hakem Kuruluna İlişkin Koşullar	192
a. Niteliksel Koşullar	192
b. Yetkisel Koşullar.....	194
aa. Hakemin Bağımsızlığı.....	194
bb. Hakemin Sır Saklama Yükümlülüğü.....	196
cc. Hakeme Bilgi Sağlanması.....	198
dd. Hakem Ücreti	199
III. TAHKİM USULÜ.....	200
1. Tahkim Sürecine Katılıma İlişkin Kurallar	200
2. Tahkim Sürecine İlişkin Kurallar	205
3. Tahkim Yerine İlişkin Kurallar.....	208
4. Tahkim Masraflarına İlişkin Kurallar	208
§8. TAHKİMİN SONUCU: HAKEM KARARI.....	213
I. HAKEM KARARININ OLUŞUMU.....	213
1. Kararda Uygulanacak Hukuk.....	213
2. Karar Verme Süresi	218
3. Kararın Verilmesi	221
4. Kararın Yayınlanması.....	223
II. HAKEM KARARININ SONUCU	224
1. Kararın Bağlayıcılığı.....	224
2. Kararın Uygulanması (Tenfizi)	229
a. Tenfiz	229
b. Süre	241
3. Kararın Diğer Vergi Mükelleflerine Etkisi.....	242
4. Kararın Dava Açma Hakları Üzerindeki Etkisi	246

Beşinci Bölüm
ULUSLARARASI VERGİ
UYUŞMAZLIKLARINDA ULUSLARARASI
MAHKEMELERİN FONKSİYONU VE ÖN
KARARLAR

§9. ULUSLARARASI MAHKEMELER.....	249
I. AVRUPA ADALET DİVANI	249
1. Avrupa Adalet Divanı'nın Tahkim Yetkisi	249
2. Avrupa Adalet Divanı'nın Tahkim Yetkisi ve ABTS	252
3. Usul Kuralları.....	253
4. Uygulanacak Hukuk	257
II. ULUSLARARASI ADALET DİVANI	258
1. Uluslararası Adalet Divanı'nın Yetkisi	258
a. Ad Hoc Yetkilendirme	259
b. Anlaşma Yoluyla Yetkilendirme.....	261
c. Bildiri ile Yetkilendirme	262
2. Hukuki Uyuşmazlık Gereksinimi.....	263
3. Usul Kuralları.....	265
4. Karar	267
III. ULUSLARARASI ADALET DİVANI VE AVRUPA ADALET DİVANI KARARLARININ SONUÇLARI	268
1. Kararların Bağlayıcı Niteliği	268
a. Devletler Açısından	268
b. Vergi Mükellefi Açısından.....	269
2. Kararların Diğer Vergi Mükelleflerine Etkileri	271
§10. ÖN KARARLAR.....	273
I. ULUSLARARASI VERGİ UYUŞMAZLIKLARINDA ÖNKARAR USULÜ	273
II. AAD VE ÖN KARAR USULÜ	275

1. Ön Karar İçin AAD'nın Yetkilendirilmesi	279
2. Ön Karara İlişkin Usul Kuralları.....	283
3. Uygulanacak Hukuk.....	284
4. Ön Kararın Bağlayıcı Niteliği.....	285
5. Ön Kararın Diğer Vergi Mükellefi Üzerindeki Etkileri	285
III. UAD'NIN TAVSİYE YETKİSİ VE UAD'NİN VERGİ KONULARINDA "ÖN KANAAT" BİLDİRMESİ ÖNERİSİ.....	286
§11. SONUÇ.....	289
KAYNAKÇA	299